

فهم جوهره ارتباطات انسانی - الهی در سبک

فرماندهی سپهبد شهید قاسم سلیمانی

خلیل نوروزی^۱، هادی رنجبر^۲، محمد اسعدی^۳، حسین آماده^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۸

فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیست پنجم، شماره ۹۴، بهار ۱۴۰۱

 20.1001.1.1735501.1401.25.94.1.6

چکیده

شهادت سپهبد قاسم سلیمانی در ابتدای گام دوم انقلاب اسلامی اتفاق افتاد. او ماموریت داشت مبانی و مفاهیم انقلاب را به بشریت (جامعه مخاطب) برساند. بدین منظور، سپهبد قاسم سلیمانی در کنار استفاده از روش‌های سنتی، از الگوهای ارتباطی و تبلیغاتی و روش‌های متنوع ارتباطات (سیاسی، فرهنگی- تبلیغاتی، اقتصادی و بشردوستانه ...) بهره گرفت. از این‌رو، او موفق گردید با مردم و افکار عمومی ارتباط برقرار کند. به نظر می‌رسد، سپهبد قاسم سلیمانی، در انجام رسالت خود، ترکیبی از الگوهای ارتباطی و تبلیغاتی- رسانه‌ای مانند روش سیاسی (مذاکره با مردم، نخبگان و نمایندگان) و روش فرهنگی- تبلیغاتی (اعزام مبلغان ...) را به کار می‌برده است. این الگو می‌تواند، الگویی برای توسعه حکمرانی حاکمان سیاسی محسوب گردد. در این راستا، الگوهای ارتباطی و تبلیغاتی- رسانه‌ای در دوره فرماندهی سپهبد قاسم سلیمانی بر سپاه قدس ایران، تحلیل و ارزیابی می‌گردد. روش‌شناسی: این مقاله درصدد است تا با تکیه بر روش‌شناسی تحلیل مضمون به کشف ایده‌های سپهبد قاسم سلیمانی از طریق بیانات بزرگان جبهه مقاومت اقدام نماید. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه با افراد قرین سپهبد سلیمانی در جبهه مقاومت است. ۱۸ نفر از افراد قرین مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند یا از مصاحبه‌های منتشرشده از ایشان در رسانه‌ها استفاده گردید. نتایج با تکیه بر روش‌شناسی تحلیل مضمون انعکاسی مورد تحلیل قرار گرفت. چهار الگوی ارتباطی سردار مطابق نتایج عبارت‌اند از الگوی فردی- انسانی، فردی- الهی، اجتماعی- انسانی و اجتماعی- الهی که از آن‌ها برای توسعه دیپلماسی انسانی- الهی بهره برده است.

واژگان کلیدی:

قاسم سلیمانی، الگوهای ارتباطی، ارتباطات، ارتباطات انسانی - الهی

^۱ استادیار دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه امام حسین (ع) (نویسنده مسئول) khalilnuruzi@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و مدیریت بازرگانی دانشگاه امام صادق (ع) mhr345@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و مدیریت بازرگانی؛ دانشگاه امام صادق (ع) mohammad.asaadi1378@gmail.com

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و مدیریت دولتی و سیاست عمومی؛ دانشگاه امام صادق (ع) h.amadeh@isu.ac.ir

۱- مقدمه و بیان مسأله

۱-۱- مقدمه موضوع

سپهبد قاسم سلیمانی در مأموریتی خردمندانه و با نرم‌افزاری از امانت‌داری، صداقت، صمیمیت و خیرخواهی، پیام انقلاب اسلامی را به مردم منطقه و جهان ابلاغ نمود. بر این اساس، کار سپهبد قاسم سلیمانی ابلاغ پیام انقلاب اسلامی بود و این مأموریتی «ارتباطی» است. از مهم‌ترین اندیشه‌های سپهبد قاسم سلیمانی از زمان آغاز انقلاب اسلامی، دعوت ملت‌ها، اقوام و جوامع دیگر به اسلام و توسعه قلمرو نفوذ اسلام در بین آن‌ها بود. بدین منظور، سپهبد قاسم سلیمانی در کنار استفاده از روش‌های سنتی ارتباطات، از روش‌های متنوع دیگری در ارتباطات بهره گرفت. وی موفق گردید با مردم و افکار عمومی ارتباط برقرار کند. او ضمن دعوت آن‌ها به وحدت و استکبارستیزی، موجب گسترش صلح و دوستی میان اقوام و ملت‌های مسلمان و مظلوم شد. در یک کلام، او زمینه‌های گسترش و تحکیم تمدن اسلامی را در میان ملل فراهم ساخت.

در طول مبارزه با استکبار و بیداری اسلامی کشورهای خاورمیانه می‌توان جلوه‌های مکرری از توجه سپهبد قاسم سلیمانی و یارانش را به الگوهای ارتباطی مشاهده کرد. استفاده آن‌ها از دانش ارتباطی و حتی فنون عملیات روانی نیز در ارتباطات قابل توجه است. تحلیل پیروزی‌های جبهه مقاومت در چند سال اخیر بدون التفات به بحث تعاملات و الگوهای ارتباطی سپاه قدس پاسداران انقلاب اسلامی با گروه‌های مقاومت و آزادی‌خواه میسر نخواهد شد. به نظر می‌رسد این الگوها به صورت فشرده شده در ارتباطات سپهبد قاسم سلیمانی قابل جستجو است. دلیل ما برای این همانند انگاری نفوذ بسیار زیاد سپهبد سلیمانی در منطقه است. البته پرواضح است که منظور از ارتباطات محدود کردن به ارتباط‌های بین رزمندگان یا حتی ارتباطات بین سازمانی سپاه با گروه‌ها و جنبش‌های منطقه نیست. بلکه ریشه‌های این ارتباط قابل جستجو و ریشه‌یابی در ارتباطات فردی سردار سلیمانی نیز خواهد بود. به بیان دیگر، سؤال اصلی این پژوهش را می‌توان به سه سؤال فرعی تقسیم کرد:

۱- مؤلفه‌های ارتباطات فردی- انسانی سپهبد سلیمانی چگونه است؟

۲- مؤلفه‌های ارتباطات فردی- الهی سپهبد سلیمانی چگونه است؟

۳- مؤلفه‌های ارتباطات اجتماعی- انسانی سپهبد سلیمانی چگونه است؟

منظور از «قید انسانی»، این است که یک انسان در صورتی که از نظر عامه مردم دارای صفاتی باشد که بتوان فارغ از ارتباط او با دین و خدا آن‌ها توجیه کرد. به عنوان مثال، «راست‌گویی» فارغ از اینکه یک فرد ملحد یا دین‌دار باشد امری پسندیده است. منظور از قید «الهی»

مرتبط بودن یک صفت با دین و داشتن پروردگار است که بدون لحاظ کردن تعالیم دینی، نتوان از عهده توجیه آن رفتار برآمد. به عنوان مثال، «شهادت طلبی» جز با لحاظ کردن وجود خدا و روز قیامت در تحلیل های انسانی با نفله شده و انجام یک کار احمقانه هیچ فرقی ندارد.

۲- ادبیات موضوع و پیشینه

۲-۱ بررسی مطالعات انجام شده در مورد شهید سلیمانی:

بررسی پیشینه مطالعات انجام شده در مورد شهید قاسم سلیمانی محدود به ۱۰ سال اخیر است. سردار سلیمانی تا قبل از مسائل منطقه و ورود آمریکا به عراق و افغانستان شخصیت چندان مهمی محسوب نمی شده است؛ بنابراین مطالعات مربوط به او به بعد از ورود آمریکا به منطقه پرداختند. بررسی این مطالعات می تواند جهت گیری آثار علمی به او را نشان دهد.

جدول ۱: بررسی مطالعات انجام شده در مورد شهید سلیمانی

ردیف	اثر علمی بین المللی	منتشر شده در نشریه معتبر	رویکرد نسبت به شهید سلیمانی	جهت گیری نسبت به سردار سلیمانی
۱	(Diaconu, 2017)	Cientific Conference Strategies XXI	جمهوری اسلامی ایران در صدد بوده است تا انقلاب ۱۹۷۹ خود را در منطقه خاورمیانه و در کل جهان اشاعه دهد. اقدام ترامپ در کشتن شهید سلیمانی در واقع جلوی این فاجعه را گرفته است.	معرفی چهره منفی
۲	(Agbada, 2020)	Social Science Research Network	معرفی شهید سلیمانی به عنوان شخصی که قصد حمله به مواضع آمریکا داشته و آمریکا مطابق قوانین بین المللی سردار سلیمانی را به درستی ترور کرده است.	معرفی چهره منفی

ردیف	اثر علمی بین‌المللی	منتشر شده در نشریه معتبر	رویکرد نسبت به شهید سلیمانی	جهت‌گیری نسبت به سردار سلیمانی
۳	(Talmon, Stefan AG, and Miriam Heipertz., 2020)	German Practice in International Law	استدلال نویسنده به آن است که از نظر کشورهای ثالث طرفدار آمریکا نظیر آلمان، کشتن سردار سلیمانی اقدام غیرقانونی نبوده است.	معرفی چهره منفی
۴	(Kazimi, 2020)	Bustan: The Middle East Book Review	متهم کردن شهید سلیمانی به مسئولیت تنش‌زایی در خاورمیانه و غلبه دادن ایران به سوریه و لبنان	معرفی چهره منفی
۵	(Trubowitz, 2020)	USApp-American Politics and Policy Blog	نویسنده استدلال می‌کند که به دلیل انسجام بیش‌ازپیش ایرانیان، با قتل شهید سلیمانی کار ترامپ به‌موقع انجام نشده است یا استراتژی پشت سر آن قوی نبوده است.	معرفی چهره منفی
۶	(Richter, 2020)	JuWissBlog	نویسنده مدعی است قتل قاسم سلیمانی یک اقدام دفاعی آمریکا برای محافظت از پرسنل آمریکایی خود در خارج از کشور بوده است و باهدف جلوگیری از حمله آینده ایران و کشتن صدها نفر انجام گرفته که شهید سلیمانی طراح آن بوده است.	معرفی چهره منفی
۷	(Zimmt, 2015)	The Meir Amit Center for Intelligence	معرفی شهید سلیمانی به‌عنوان شیوع دهنده تروریسم در خاورمیانه و جهان	معرفی چهره منفی

ردیف	اثر علمی بین‌المللی	منتشر شده در نشریه معتبر	رویکرد نسبت به شهید سلیمانی	جهت‌گیری نسبت به سردار سلیمانی
۸	(Ronquillo Riera, Orlando Iván, Rously Eedyah Atencio González, Pamilys Milagros Moreno Arvelo, Johanna Estefanía Álvarez Mendoza, and Cristina Miranda Loor Miranda., 2020)	Revista Universidad y Sociedad	ترور فرمانده بزرگ ایرانیان و مخالفت عراق با این ترور در خاک عراق، اقدام آمریکا غیرقانونی بوده و ممکن است منجر به بروز جنگ بسیار بزرگی بین ایران و آمریکا شود.	نسبت به سپهبد سلیمانی بی‌طرف.
۹	(Cole, Missed Opportunities: The Trump Administration, Iran, and the Coronavirus Pandemic., 2020)	Gulf Insights	پدیده‌ی ویروس کرونا بعد از ترور شهید سلیمانی را فرصتی برای تعدیل رابطه ایران و آمریکا می‌داند. هرکدام از این دو کشور مشغول علاج بیماران کرونایی خود هستند و فرصت درگیر نظامی با همدیگر را ندارند.	معرفی چهره منفی

انجام شدن این پژوهش‌های بین‌المللی که غالباً تصویری منفی از سپهبد سلیمانی ارائه داده‌اند، با واقعیت‌های اتفاق افتاده بعد از شهادت او در تضاد آشکار است. تشییع جنازه چند ده‌میلیونی او در عراق و ایران و قضایای خون‌خواهی او توسط جبهه مقاومت نشان می‌دهد که آثار منتشر شده در پایگاه‌های علمی کاملاً دارای سوگیری و بدون رعایت اصول اخلاقی در پژوهش به‌خصوص «بی‌طرفی» همراه بوده است. در این پژوهش تلاش می‌شود تا روایت‌هایی واقعی از سپهبد سلیمانی ارائه گردد.

اما پژوهش‌های داخلی برخلاف غالب پژوهش‌های بین‌المللی رویکرد کاملاً مثبتی داشته و تصویری کاملاً متمایز از پژوهش‌های بین‌المللی از سپهبد سلیمانی ارائه می‌نمایند. تعداد

چشمگیری از مقالات در کنفرانس‌هایی که برای این شهید بزرگوار برگزار شده است، ارائه شده است. اهم آثار پژوهشی در این زمینه:

جدول ۲: اهم آثار علمی پژوهشی منتشر شده داخل کشور در رابطه با شهید سلیمانی

ردیف	اثر علمی	عنوان	توضیحات	تدوین
۱	کتاب	ذکر سلیمان	مجموعه مقالات روایت پژوهی افراد قرین به شهید سلیمانی	(نوروزی، ۱۴۰۰)
۲	کتاب	نطق سلیمان	مجموعه سخنرانی‌های محوربندی شده سردار سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی	(دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد، برزنونی، & اکبری، ۱۳۹۹)
۳	کتاب	رهبری اخلاص مدار	تدوین شاخص‌های مدیریتی مکتب شهید سلیمانی	(مقیمی، رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی، ۱۴۰۰)
۴	کتاب	موردکاوی سیدالشهدای مقاومت	چهار روایت از شهید حاج قاسم سلیمانی	(دبیرخانه دائمی مکتب شهید سلیمانی، ۱۳۹۹)
۵	کتاب	فاتح دل‌ها	تقابل مکتب شهید سلیمانی و مکتب نظام سلطه	دکتر حسین اکبری
۶	سایت	متن کامل مقالات همایش	۲۸۶ مقاله تخصصی	(چکیده مقالات دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی مکتب شهید سلیمانی الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن‌ساز، ۱۴۰۰)
۷	سایت و نرم‌افزار	بانک اطلاعاتی چندرسانه‌ای شهید سلیمانی	تمامی اسناد قابل انتشار فاقد طبقه‌بندی از سردار سلیمانی	سایت رسمی دفتر حفظ و نشر آثار شهید سلیمانی به آدرس: soleimani.ir

ردیف	اثر علمی	عنوان	توضیحات	تدوین
				و دبیرخانه همایش دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی: مکتب شهید سلیمانی؛ الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

همچنین، سایر کوشش‌های علمی در قالب مقالات علمی معتبر داخلی نیز در ادامه تقدیم می‌گردد. برخی از نشریات معتبر، نظیر نشریه علمی مدیریت اسلامی ویژه‌نامه تخصصی در با موضوع شهید سلیمانی را در دستور کار قرارداداند (شماره زمستان ۱۳۹۹)؛ اما غالباً به انتشار تک مقالاتی در این حوزه اکتفا نموده‌اند:

جدول ۳: مقالات علمی معتبر داخلی منتشرشده در رابطه با تحلیل شهید سلیمانی

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
۱	(لطیفی، ۱۳۹۹)	روش موردکاوی به‌مثابه الگوی آموزش دلالت‌هایی برای تبیین مکتب شهید سلیمانی	یکی از راه‌های آسان در برنامه آموزشی دانشگاهی برای شناخت مکتب حاج قاسم، الگوی آموزش موردکاوی است و این مهم جز با گردهمایی و هم‌افزایی افراد نزدیک حاج قاسم با عالمان دانش مدیریت و فرهیختگان ادبی برای ساخت موردکاوی‌های جذاب، مؤثر و واقعی میسر نیست.	ضمن بررسی مفهوم، اهداف، خاستگاه و امتیازات موردکاوی، انواع موردکاوی از منظر چگونگی، شیوه اجرا و نقش مربی و استاد معرفی شده است و به‌علاوه نه گام عملیاتی برای مرحله تدوین و نکاتی درباره مرحله اجرا و ارزیابی موردکاوی، مشخص گردیده است.

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
۲	(مقیم)، رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی، (۱۳۹۹)	رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی	از آنجاکه از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، اخلاص مهم‌ترین ویژگی شهید سلیمانی است، محقق این مفهوم محوری را در قالب رهبری اخلاص مدار مورد مطالعه قرار داده است.	مبتنی بر تحلیل مضمون و شبکه مضمون‌ها، الگویی فرایندی مبتنی بر عوامل زمینه‌ساز رهبری خالصانه، مختصات رهبری اخلاص مدار و دستاوردهای این نوع رهبری طراحی و تبیین شده است.
۳	(جلیلیان)، (۱۳۹۹)	الگوی تفکر راهبردی مدیران جهادی بر اساس وصیت‌نامه الهی سیاسی شهید قاسم سلیمانی	این پژوهش به منظور تدوین الگوی تفکر راهبردی مدیران سازمان‌های جهادی اجرا شده است.	شش مضمون فراگیر به‌عنوان عناصر تفکر راهبردی مدیران جهادی شناسایی شد که عبارت‌اند از: ۱. دین‌مداری ۲. ولایت‌مداری ۳. فرهنگ شهادت‌طلبی ۴. وحدت‌گرایی اسلامی ۵. حکمرانی خدامحورانه ۶. اقتدار نظامی و دفاعی.
۴	(قرباغی & ازگلی)، (۱۳۹۹)	واکاوی سبک رهبری سردار شهید حاج قاسم سلیمانی الگوی متعالی رهبری خدمتگزار	سبک رهبری سردار شهید قاسم سلیمانی به‌عنوان مصداقی متعالی از رهبری خدمتگزار، سبکی بومی و مؤثر است که موفقیت‌های شگرف از جمله نابودی داعش را پدید آورد. این پژوهش به ترسیم مؤلفه‌های سبک رهبری	مضمون‌های فراگیر شامل «مهرورزی با مردم»، «تکلیف گرای»، «تخلیق به ارزش‌های الهی»، «تمرکز بر مأموریت»، «معنویت فردی»، «شخصیت باصلابت»، «پرورش کارکنان»، «داشتن آرمان متعالی»، «اخلاص در عمل» و «بصیرت زیاد» به‌عنوان مؤلفه‌های سبک

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
			شهید سلیمانی می‌پردازد.	متعالی رهبری خدمتگزار شهید سلیمانی است.
۵	(پهلوان شریف & کاظمی، ۱۳۹۹)	تبیین الگوی شایستگی مدیران جهادی تمدن ساز (مورد مطالعه: شهید قاسم سلیمانی)	این پژوهش با محور قرار دادن بررسی ویژگی‌های مورد نیاز مدیران جهادی به منظور دستیابی به موفقیت، به دنبال افزایش اثربخشی آن‌ها و کمک به تحقق مدیریت جهادی است.	الگویی متناسب با سه بعد سلوک مدیر جهادی در زمینه‌های فردی، سازمانی و ملی - فراملی به عنوان مضمون‌های فراگیر سطح دو و شایستگی‌های شخصیت معنوی، فضایل اخلاقی، شخصیت قوی و تأثیر گذار؛ روحیه جهادی در کارها، نگاه راهبردی، انسان‌مدار بودن؛ انقلابی بودن، شخصیت جامع‌الاطراف داشتن، مردم‌داری، مسئولیت‌پذیری، جذب حداکثری و اقدام فراتر از مرزها به عنوان مضمون‌های فراگیر سطح یک ارائه شده است.
۶	(بیات & سیدطباطبایی، ۱۳۹۹)	الگوی مطلوب ارتباطات میان فردی در سلسله‌مراتب فرماندهی: مورد مطالعه	بررسی ابعاد مدیریتی شهید سلیمانی به عنوان میراث‌گران‌بهای باقی‌مانده از آن شهید می‌تواند الگویی برای ادامه راه او قلمداد شود. این پژوهش به واکاوی الگوی ارتباطات میان	هرچه افراد در سلسله‌مراتب فرماندهی به شهید سلیمانی نزدیک‌تر بودند، رفتار او با قاطعیت و رسمیت بیشتری همراه بود. هرچه افراد در سلسله‌مراتب پایین‌تری قرار داشتند، رفتار آن شهید

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
		شهید حاج قاسم سلیمانی	فردی او در سلسله مراتب فرماندهی اش اختصاص یافته است.	غیررسمی تر و با صمیمیت بیشتری همراه بود.
۷	دهقانی پوده & پاشایی هولاسو. (۱۳۹۹)	تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی	بررسی مکتب شهید قاسم سلیمانی به عنوان مکتبی جهان شمول و اخروی و الگوسازی آن برای الگو قرارگیری از سوی فرماندهان و مدیران از ضرورت های اساسی جامعه امروزی ماست.	مکتب این شهید والامقام در پنج بعد «معنوی و ارزشی»، «فردی و رفتاری»، «فرماندهی و مدیریتی»، «نظامی» و «تأثیرگذاری (عملکردی)» مشخص شد و در نهایت نتیجه گرفته شد که پیامد مکتب سلیمانی، «سعادت و شهادت» است.
۸	(چراغی کویانی، ۱۴۰۰)	شاخصه های جامعه شناختی انتظار راهبردی در مکتب شهید سلیمانی	با توجه به اهمیت تأثیر اجتماعی پذیرش انتظار راهبردی و غیر راهبردی، پژوهشگر در این نوشتار به دنبال پاسخگویی به این پرسش بوده که «شاخصه های جامعه شناختی انتظار راهبردی چیست؟»	مهم ترین شاخصه های جامعه شناختی انتظار راهبردی در مکتب شهید سلیمانی را می توان در نه عنوان گزارش داد که عبارت اند از: بهره مندی از رویکرد تمدن سازی اسلامی؛ عقلانیت معطوف به ارزش؛ ولایت پذیری؛ نگاه راهبردی؛ عمل انگاری؛ انتظار؛ استقامت ورزی؛ ایجاد همبستگی اجتماعی؛ مدیریت عواطف و احساسات و جهاد همه جانبه.

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
۹	(خانی & محمدی، ۱۳۹۹)	بازشناسی مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای مدظله‌العالی	این تحقیق، مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی در نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است.	۶ مضمون سازمان دهنده عبارت‌اند از: ویژگی‌های شهید، اقدامات شهید، برکات این شهادت عظیم، وظیفه مردم، ایام‌الله و نهاد انسانی نیروی قدس. در نهایت این ۶ مضمون سازمان دهنده ذیل مضمون فراگیر مکتب حاج قاسم سلیمانی جای گرفتند.
۱۰	(ردایی، ساده، & امینی سابق، ۱۴۰۰)	مکتب شهید سلیمانی، منظومه عملی مسئولیت اجتماعی مدیران جهادی	شهید حاج قاسم سلیمانی با اعمال یک مدیریت جهادی و انقلابی نقش مؤثر و کلیدی در ترجمان دوباره عمل به مسئولیت اجتماعی و زنده نگه‌داشتن این توصیه دینی و اسلامی نسبت به هم‌نوعان و ملل اسلامی در جغرافیای جهان اسلام داشت.	آشنایی با مدیریت جهادی و تفاوت آن با دیگر شیوه‌های مدیریتی، نیاز به مدیریت جهادی در امتداد رهنمودهای رهبری، مسئولیت اجتماعی و نقش مدیریت جهادی در مکتب شهید سلیمانی و ارائه مدل پیشنهادی تحقق مدیریت جهادی، از جمله موضوعاتی بود که بدان پرداخته شده است.
۱۱	(رجبی، ۱۳۹۹)	شاخصه‌های مکتب شهید سلیمانی در اندیشه آیت‌الله العظمی	پژوهش حاضر بر آن است تا در گام نخست، شاخص‌های این مکتب را در اندیشه معظم له شناسایی کند و سپس،	۱۱۴ مضمون پایه در شبکه‌ای از مضامین به هم پیوسته در دو سطح مضمون فراگیر (ایمان توحیدی خالص) و مضامین سازمان دهنده

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
		خامنه‌ای (مدظله‌العالی)	آن را در قالب شبکه‌ای از مضامین ارائه نماید.	(شهادت‌طلبی، مجاهدت، تقوا، اخلاص، شجاعت، تدبیر، انقلابی‌گری، تعاون و همکاری، ایثار و فداکاری و دشمن‌شناسی) طبقه‌بندی می‌شود.
۱۲	(ستار & الهی نژاد، ۱۴۰۰)	نقش انسجام و اتحاد مسلمانان در زمینه‌سازی ظهور با تأکید بر مکتب شهید سلیمانی	تحقق زمینه‌سازی ظهور، متفرع بر آمادگی مردم و تحقق آمادگی مردم متفرع بر آمادگی آن‌ها در سه حوزه‌ی «اندیشه و معرفت»، «گرایش و انگیزه» و «کنش و رفتار» می‌باشد که در این نوشتار تنها به آمادگی مردم در حوزه‌ی کنش و رفتار پرداخته می‌شود.	با طرح پرسش از نقش مکتب شهید سلیمانی در وحدت و انسجام‌بخشی دستاورد این تحقیق، اثبات جایگاه و نقش مهم سردار سلیمانی (در زمان حیات و زمان شهادت و مکتب او) در وحدت‌بخشی به مردم در مسیر مبارزه با استکبار با رویکرد استقامت‌ورزی و مقاومت برای رسیدن به ظهور و دولت حق می‌باشد.
۱۳	(بنازاده & ماهانی حسین زاده باردتی، ۱۴۰۰)	تحلیل قرآنی رابطه‌ی انتظار و مقاومت اسلامی در مکتب شهید سلیمانی	پرسش این است که دو مؤلفه‌ی انتظار و مقاومت در مکتب شهید سلیمانی، از منظر قرآن کریم چه رابطه‌ای دارند؟ پژوهش حاضر می‌کوشد باهدف ارائه تصویری روشن از رابطه‌ی انتظار و مقاومت در مکتب شهید	دو مؤلفه انتظار و مقاومت رابطه‌ای دوسویه دارند؛ زیرا مقاومت دارای عناصر بینشی، گرایشی و رفتاری مؤثر بر انتظار همچون توحید محوری، ولایت مداری، شهادت‌طلبی، استکبارستیزی، اقتدار و استقرار حکومت اسلامی است؛ همچنین انتظار عاملی

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
			سلیمانی، با روش توصیفی تحلیلی و جمع‌آوری داده‌ها، به این پرسش پاسخ دهد.	مؤثر در ایجاد بینش اضطراب به وجود حجت خدا، تثبیت گرایش عدالت‌خواهی و امید داشتن به نصرت الهی و استقرار رفتار مقاومتی مانند دفاع از مستضعفان و احیای حاکمیت دین است.
۱۴	(ملکی راد، ۱۴۰۰)	کارکرد معرفتی و ارزشی فرهنگ انتظار در تعمیق راهبرد مقاومت با تأکید بر مکتب شهید سلیمانی بررسی شده است و در ادامه پس از تبیین مفاهیم کلیدی، کارکردهای معرفتی و ارزشی فرهنگ انتظار برای تعمیق راهبرد مقاومت با تأکید بر مکتب شهید سلیمانی مقاومتی در مکتب شهید سلیمانی پرشمرده شده است.	از مهم‌ترین یافته‌های این مقاله، تبیین کارکردهای فرهنگ انتظار برای تقویت و تعمیق راهبرد مقاومت در مکتب شهید سلیمانی در دو حوزه‌ی باورها و ارزش‌هاست. در پایان به پیامدهایی مانند تحکیم معرفت الهی و ولایت‌پذیری در حوزه‌ی باورها، تحکیم ارزش‌های اخلاقی و ارزش‌های سیاسی، با تأکید بر نقش آن‌ها در تعمیق و تقویت راهبرد مقاومت اشاره شده است.	
۱۵	(سیاهپوش، ۱۴۰۰)	ویژگی‌های انسان تراز در مکتب شهید سلیمانی و نقش آن در انتظار	ویژگی‌های شهید سلیمانی به‌عنوان انسان تراز در چارچوب گفتمان انقلاب اسلامی کدم‌اند و چگونه می‌شود آن را شناخت و	بخشی از مهم‌ترین خصوصیات انسان تراز عبارت‌اند از: آرمان‌گرایی، معنویت و اخلاص، مجاهدت درونی و مبارزه با نفس، تدبیر و درایت،

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
			آیا مصادیق و مستنداتی در خصوص هر کدام از ویژگی‌ها در سیره و اندیشه‌ی شهید سلیمانی می‌توان پیدا کرد؟	شجاعت، جمع‌تدبیر و شجاعت، ساده‌زیستی و بی‌پیرایگی، تلاش بی‌وقفه و خستگی‌ناپذیری، دوری از جناح‌گرایی و تکیه بر انقلابی‌گری و صبر و استقامت.
۱۶	(روح‌اللهی، ۱۴۰۰)	شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های نفوذ اجتماعی در سبک رهبری شهید قاسم سلیمانی	محقق به دنبال این است تا ابعاد و مؤلفه‌های نفوذ اجتماعی را در مکتب شهید قاسم سلیمانی تشریح کند.	امکان نفوذ اجتماعی در مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر «منابع نفوذ» است که قدرت مرجعیت اجتماعی، اعتبار و جذابیت آن را تولید می‌کند و تحقق نفوذ مبتنی بر «راهبردهای شش‌گانه نفوذ» است و این فرایند نفوذ موجب «پیامدهای نفوذ» در چهار سطح شده است.
۱۷	(محمدظاهری، ۱۳۹۹)	ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی	در این پژوهش کاربردی اکتشافی، با رویکرد آمیخته و باهدف ارائه الگوی مدیریتی مطلوب برای مدیران عالی در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریت شهید سلیمانی مشخص شده است.	مبانی اعتقادی به‌عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه‌های فردی در سطح سوم، مشی‌های سیاسی فرهنگی اقتصادی و سیاسی در سطح دوم، و زمینه‌های شغلی به‌عنوان اثرپذیرترین مضمون در الگوی پیشنهادی در سطح اول قرار گرفت.

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
۱۸	(دهنوی، تقی زاده انصاری، & رحیمی، ۱۳۹۹)	مسئولیت بین‌المللی امریکا در قبال ترور شهید قاسم سلیمانی و ظرفیت‌های حقوقی پیگیری قضایی جمهوری اسلامی ایران	اولاً: امریکا مطابق پیش‌نویس مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها مصوب ۲۰۰۱ کمیسیون حقوق بین‌الملل، دارای مسئولیت بین‌المللی است یا خیر. ثانیاً: اینکه ج.ا. ایران از چه طریقی می‌تواند به احقاق حق و اقامه‌ی دعوی حقوقی بپردازد.	فرضیه‌ی پژوهش نشان می‌دهد که عناصر فعل متخلفانه‌ی امریکا وفق ماده‌ی ۲ پیش‌نویس مزبور قابل احراز و مسئولیت بین‌المللی متوجه این کشور است و ج.ا. ایران می‌تواند جهت اقامه‌ی دعوی به برخی مراجع بین‌المللی و داخلی مراجعه نماید و در مواردی که حصول نتیجه از طریق مراجع ذی‌صلاح مقدور نباشد، می‌توان با توسل به دکترین خودیاری، احقاق حق نماید.
۱۹	(ترابی کلاته قاضی، ۱۳۹۹)	مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی	یکی از ابعاد مکتب شهید سلیمانی اخلاق حکمرانی ایشان است که در این پژوهش سعی شده است مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی احصاء و تدوین گردد.	مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی شهید سلیمانی که در این پژوهش ارائه شده‌اند عبارت‌اند از: ارزش‌گرا و اصول‌مدار، استکبارستیز، امام‌باور و امام‌یاور، پاسدار انقلاب و نظام، تواضع و احترام، خادم، شخصیت جامع، شهادت‌طلب، فساد ستیز و ساده‌زیست، شاکر، مخلص، مجاهد، مشرف و آینده‌نگر، مدیریت‌پدرانه و مشفقانه، مردم‌دار و

ردیف	پژوهشگران	عنوان	ایده اصلی	خلاصه نتایج
				مردم‌باور، نفوذ و محبوبیت شخصیتی، هدفمند و هدف‌گرا و ...
۲۰	(عرفانی فر، ۱۳۹۹)	نقش راهبردی حاج قاسم سلیمانی در شکل‌گیری محور مقاومت و مدیریت توحیدی آن	این تحقیق به روش مروری باهدف بررسی نقش سردار سپهبد قاسم سلیمانی در محور مقاومت با استفاده از جستجوی اینترنتی و مرور سایر منابع مرتبط صورت پذیرفت.	شهید سلیمانی با داشتن تفکری نظامی، اندیشه استراتژیک، مانند یک دیپلمات زیرک، به‌عنوان نیروی فعال در سیاست خارجی کشورمان نقشی مهم ایفا می‌رد. قاسم سلیمانی نماد «محور مقاومت» بود که پایه‌های جمهوری اسلامی بر آن بنا شده است.

ارتباطات انسانی

ارسطو کتاب معروف خود اخلاق نیکو ماخوس را با بحث از سعادت شروع می‌کند (Crisp, 2014, p. 120)؛ زیرا آن را خیر اعلی برای همه‌کس می‌داند و معتقد است که همه‌ی افعال و اعمال آدمی برای دست پیدا کردن به سعادت است. (Ameriks, 2000, p. 13) و سعادت هم عبارت است از تحقق و انجام دادن صحیح فعالیت انسانی (Kraut, 2001, p. 35). منظور از این فعالیت، رفتار عاقلانه است. بدین ترتیب؛ سعادت برای انسان فعالیت نفس بر وفق فضیلت است و در مواردی که فضایل متعدد باشند، عبارت است از فعالیت نفس توأم با عالی‌ترین و کامل‌ترین فضایل (Pakaluk, 2005, p. 46). پس فضیلت، نمودار کمال عمل انسان و کمال عمل وی، نمودار کمال فعالیت عقلانی اوست. فضیلت امری اکتسابی است که با تجربه به دست می‌آید، اما این امر اکتسابی، باید به نحوی اجرا شود که گویی در ذات ماست (Rowe, 2002, p. 67). به‌عنوان مثال، انسان عادل به کسی گفته می‌شود که از انجام کاری مطابق عدالت نه‌تنها خسته نمی‌گردد بلکه از انجام آن لذت می‌برد. این علاقه که از اختیار انسان نشأت می‌گیرد فضیلت او را پایدارتر و استوارتر می‌سازد. پس فضیلت انسان ناشی از انتخاب ارادی اوست، یعنی چنین کسی باید بفهمد چه کاری

می‌خواهد انجام دهد، بعد عمل مناسب را انتخاب کند. برای اینکه این انتخاب عاقلانه انجام گیرد باید از اصل اعتدال یا میانه‌روی پیروی کرد. ارسطو فضیلت را به دودسته تقسیم کرده است؛ ۱- فضیلت عقلانی، ۲- فضیلت اخلاقی (Urmson, 1988, p. 134). فضایل اخلاقی در حد وسط قرار دارند؛ یعنی هر فضیلتی در میان دو حد افراط و تفریط قرار دارد و عبارت است از داشتن استعداد یا انجام میزان صحیحی از چیزی که حد افراط یا تفریط آن نقص شمرده می‌شود. پس از نظر ارسطو فضیلت اخلاقی این است که در هر امری حد وسط میان دو طرف افراط و تفریط لحاظ شود. به‌عنوان مثال شجاعت حد وسط تهور و جبن، اعتدال حد وسط هرزگی و بی‌احساسی و سخاوت حد وسط تبذیر و بخل است (Ward, 2001, p. 77). پس از فضایل اخلاقی، ارسطو فضایل عقلانی را بیان می‌کند و معتقد است که این فضایل از تفکر و تجربه حاصل می‌شوند و عالی‌ترین فضیلت عقلانی را حکمت و معرفت می‌داند که در حیات نظاره‌گرانه حاصل می‌آید. ارسطو فضایل اخلاقی را نسبت به فضایل عقلانی در درجه دوم اهمیت قرار می‌دهد چون معتقد است که اگر سعادت فعالیتی است مطابق فضیلت، پس عقلاً باید مطابق با عالی‌ترین فضیلت انسان نیز باشد (Korsgaard, 1986, p. 263). ارسطو می‌گوید که فعالیت ناشی از حکمت، لذت‌بخش‌ترین فعالیت‌های مطابق با فضیلت است زیرا حکیم اگر هم تنها بماند توانایی تأمل کردن را حفظ می‌کند. این فعالیت آخرین و کامل‌ترین سعادت است، و هر کس که به بالاترین نقطه‌ی فعالیت تأملی (سعادت عقلانی) رسید، دارای کامل‌ترین استقلال است (Deslauriers, 2002, p. 121). نگرش جامع یا هیئت نگرانه‌ی بنیان مکتب گشتالت یعنی ماکس ورتهایمر، کافکا، کهلر و لوین بر این باورند که بهترین ارتباطات رفتاری انسان، وقتی شکل می‌گیرد که رابطه‌ی انسان با خودش با عنوان یک انسان بر مبنای فضایل عقلایی و اخلاقی جاری شود (Ash, 1998, p. 303).

۳- روش تحقیق

۳-۱- تحلیل موضوعی انعکاسی^۱

تحلیل تماتیک (TA) یک روش برای تحلیل داده‌های کیفی و یکی از خوشه روش‌هایی است که بر شناسایی الگوی معنایی در یک مجموعه داده تمرکز دارد. این تحلیل، فرایند شناسایی الگوها یا تم‌ها در بطن داده‌های کیفی است. تحلیل تماتیک را اولین روش کیفی می‌دانند که باید فراگرفته شود؛ زیرا «مهارت‌های اصلی را فراهم

¹ reflexive thematic analysis

می‌کند و برای انجام بسیاری از انواع دیگر تحلیل‌ها نیز مفید خواهد بود». اینکه تحلیل تماتیک بیشتر یک روش است تا اینکه روش‌شناسی باشد، از دیدگاه یادگیری و آموزش یک مزیت به شمار می‌آید و این بدان معناست که برخلاف بسیاری از روش‌های کیفی، به دیدگاه معرفت‌شناختی یا نظری خاصی وابسته نیست (کلارک و براون، ۲۰۱۳: ۱۲۱). این ویژگی باعث می‌شود که این تحلیل یک روش بسیار انعطاف‌پذیر باشد که با توجه به تنوع کار در یادگیری و آموزش، مزیت قابل توجهی است؛ به عبارت دیگر، در روش تحلیل تماتیک، پژوهشگر آزادی عمل بسیاری دارد و لزومی به مراجعه یا ارجاع به مبانی نظری ندارد و می‌تواند در پی کشف الگوی خود باشد.

تحلیل موضوعی انعکاسی، شامل یک فرآیند با شش فاز برای انجام تجزیه و تحلیل است. اگرچه این فازها پی در پی هستند و هر یک از مراحل قبلی استفاده می‌کنند، اما تجزیه و تحلیل معمولاً یک فرآیند بازگشتی است، با حرکت به جلو و عقب بین فازهای مختلف. این‌ها قوانینی نیستند که به سختی دنبال شوند، بلکه مجموعه‌ای از "ابزارهای" مفهومی و عملی گرا هستند که تجزیه و تحلیل را برای تسهیل روند دقیق بازجویی و درگیری داده‌ها هدایت می‌کنند. با تجربیات بیشتر (و مجموعه داده‌های کوچک‌تر)، روند تحلیلی می‌تواند برخی از این مراحل را باهم محو کند (Braun & Victoria, 2019).

- ۱- *آشنایی با داده‌ها*: این مرحله شامل خواندن و بازخوانی داده‌ها می‌شود تا با محتوای آن غوطه‌ور شوید و از نزدیک آشنا شوید.
- ۲- *کدگذاری*: این مرحله شامل تولید برچسب‌های مختصر است که ویژگی‌های مهم داده‌ها را شناسایی می‌کند که ممکن است برای پاسخ به سؤال تحقیق مرتبط باشد. این شامل کدگذاری کل مجموعه داده و پس از آن، جمع کردن همه کدها و تمام استخراج‌های داده مربوطه، باهم برای مراحل بعدی تجزیه و تحلیل است.
- ۳- *ایجاد مضامین اولیه*: این مرحله شامل بررسی کدها و داده‌های جمع شده برای شناسایی الگوهای معنا دار گسترده‌تر (مضامین بالقوه) است. سپس شامل جمع‌آوری داده‌های مربوط به هر موضوع کاندیدایی است، بنابراین شما می‌توانید با داده‌ها کار کنید و ماندگاری هر موضوع کاندیدایی را مرور کنید.
- ۴- *مرور مضامین*: این مرحله شامل بررسی مضامین نامزد در برابر مجموعه داده‌ها، برای تعیین اینکه آن‌ها یک داستان قانع‌کننده از داده‌ها و دیگری که به سؤالات تحقیق پاسخ می‌دهد، است. در این مرحله، مضامین به‌طور معمول تصفیه می‌شوند که گاهی اوقات شامل تقسیم، ترکیب یا دور انداختن آن‌ها می‌شود. در رویکرد TA، مضامین

به‌عنوان الگوی معنای مشترک تعریف می‌شوند که توسط یک مفهوم یا ایده اصلی حمایت می‌شود.

۵- تعریف و نام‌گذاری مضامین: این مرحله شامل توسعه تجزیه و تحلیل دقیق هر موضوع، کار کردن دامنه و تمرکز هر موضوع، تعیین «روایت» هر یک است. همچنین شامل تصمیم‌گیری در مورد یک نام آموزنده برای هر موضوع است.

۶- تدوین روایت: این مرحله نهایی شامل به هم پیوستن روایت تحلیلی و عصاره داده‌ها و زمینه‌سازی تجزیه و تحلیل در رابطه با ادبیات موجود است (Terry & Nikki, 2020).

۳-۲- پیاده‌سازی روش

این پژوهش مبتنی بر تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده با افراد قرین سپهبد سلیمانی در جبهه مقاومت در مورد ارتباطات شهید، تدوین شده است. این افراد آشنایی خوبی با سپهبد سلیمانی داشتند و در اغلب موارد با ایشان در نبرد با داعش و آمریکا در منطقه همراهی کرده‌اند. این افراد و مخفف آن‌ها عبارت‌اند از:

آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی (SL)، سید حسن نصرالله دبیر کل حزب‌الله لبنان (SHN)، آیت‌الله عقیف نابلسی از عالمان برجسته لبنان (AN)، شیخ ماهر عبدالرزاق رئیس جنبش اصلاح و وحدت لبنان (SMA)، حجت‌الاسلام شیخ علی یاسین عاملی، رئیس علمای صور لبنان (SAYA)، شیخ نعیم قاسم، معاون دبیر کل حزب‌الله لبنان (SNQ)، هیئت علمای بیروت (HOB)، حجت‌الاسلام سید علی فضل‌الله امام‌جمعه بیروت (SAF)، حجت‌الاسلام شیخ احمد قبلان مفتی شیعیان لبنان (SAHQ)، حجت‌الاسلام شیخ حسن شریفه، مفتی لبنانی (SHSH)، شیخ زهیر جعید از علمای اهل تسنن و رئیس جبهه العمل المقاومة لبنان (SZJ)، آیت‌الله سید علی سیستانی (S)، آیت‌الله سید محمدتقی مدرسی از علمای عراق (SMTM)، آیت‌الله حافظ بشیر حسین نجفی (HBHN)، آیت‌الله کاظم حائری مرجع دینی شیعیان عراق (KH)، حجت‌الاسلام سید مقتدا صدر رهبر جریان صدر عراق (SMS)، سید عمار حکیم، رهبر جریان حکمت ملی عراق (AH)، حجت‌الاسلام والمسلمین سید صدرالدین قبانچی امام‌جمعه نجف اشرف (SSQ).

پس از انجام مرحله کدگذاری، تعداد ۱۷۳ کد مرتبط با ارتباطات محور مقاومت که توسط سردار سلیمانی به ثمر نشسته بودند، به دست آمد. روش کدگذاری به‌صورت جدول شماره دو انجام‌شده است. بعد از انجام کدگذاری اولیه توسط تیم پژوهش، در یک گروه کانونی با عضویت ۱۴ نفر کدگذاری دوباره انجام شد. نتایج کدگذاری نشان داد که با ضریب اطمینان ۸۵٪، می‌توان نسبت به نتایج کدگذاری‌ها اطمینان داشت.

جدول ۴: نمونه کدگذاری‌های انجام شده

کد	عین بیان	مفهوم اولیه	مفهوم سطح میانه	مقوله
SZJ1	ما شخصیتی نظیر قاسم سلیمانی که همواره به حضورش افتخار می‌کردیم و انسانی بسیار ماهر و قدرتمندی بود را از دست دادیم، امام دشمنان باید بدانند که پیروزی به جبهه مقاومت تعلق دارد.	انسانی بسیار ماهر و قدرتمندی	ارتباط فردی - انسانی مهارت و قدرت	ارتباط فردی - انسانی
HA14	سردار سلیمانی شجاعت عجیبی داشت	شجاعت سردار	ارتباط فردی - انسانی شجاعت و خویشتنداری	ارتباط فردی - انسانی
SL1	حاج قاسم از دفاع مقدس تا پایان عمر با شجاعت به دل خطر می‌رفت اما در عین حال با تدبیر و فکر و منطق عمل می‌کرد و نه تنها در میدان نظامی بلکه در میدان سیاست هم شجاعت و تدبیر توأمان داشت و سخنانش قانع‌کننده، منطقی و تأثیرگذار بود که بنده این واقعیت را بارها به دوستان فعال در عرصه سیاسی گفته‌ام.	شجاعت توأم با تدبیر	ارتباط فردی - انسانی شجاعت و خویشتنداری	ارتباط فردی - انسانی
AN2	سردار شهید سلیمانی و هم‌زمان عراقی او، طالب شهادت بودند و قهرمانانه به آن نائل آمدند و شایسته شهادت بودند.	شایستگی برای شهادت	ارتباط فردی - الهی شهادت لیبی	ارتباط فردی - الهی
HA12	او حدود مرزهای تعریف‌شده امروزی را برای خود قائل نبود بلکه مرز او یمن، قدس، حضرت زینب (س) و عقاید بود.	نگاه فراملی	ارتباط فردی - الهی زیست جهادی	ارتباط فردی - الهی
SMA7	فرمانده شهید قاسم سلیمانی مدافع اول اسلام و مسلمین، حامی فلسطین و وحدت	مدافع اول اسلام	ارتباط فردی - الهی تقابل حق و باطل	ارتباط فردی - الهی

کد	عین بیان	مفهوم اولیه	مفهوم سطح میانه	مقوله
	امت اسلامی است، پس باید آمریکا دست به چنین جنایتی بزند.			
SAHQ 2	سردار شهید سلیمانی چهره انقلابی بزرگی بود که محور مقاومت در مبارزه‌های خود از این شخصیت الهام می‌گرفت و طرح پیروزی‌های آن بود.	چهره انقلابی الهام‌بخش	ارتباط با رزمندگان جبهه مقاومت	ارتباط اجتماعی- انسانی
SMT M6	دشمنان جز خسران و نابودی دستاوردی نخواهند داشت، چرا که روز انتقام مظلوم از ظالم شدیدتر از روز ستم ظالم بر مظلوم خواهد بود.	روز انتقام مظلوم از ظالم شدیدتر از روز ستم ظالم بر مظلوم	ارتباط اجتماعی- انسانی	ارتباط اجتماعی- انسانی
SSQ4	ترور سردار قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس و هم‌زمانشان، نقض آشکار همه قوانین بین‌المللی است؛ جنایتی که در واقع نقض حاکمیت عراق نیز محسوب می‌شود.	نقض آشکار حاکمیت عراق و منشورهای بین‌المللی	پلیدی دشمن	ارتباط اجتماعی- انسانی
SHN6	شهادت گوارای وجودش. من در این شهادت عظیم و این عاقبت خیر در مکتب حسین و زینب (ع) به او رشک می‌برم.	رشک بردن سید حسن نصرالله از عاقبت‌به‌خیری سردار سلیمانی	آرزوی شهادت فرهنگ بین فرماندهان مقاومت	ارتباط اجتماعی- الهی

کد	عین بیان	مفهوم اولیه	مفهوم سطح میانه	مقوله
AN3	شهادت سردار سلیمانی و هم‌زمان عراقی او را به رهبر جمهوری اسلامی ایران امام سید علی خامنه‌ای، سید حسن نصرالله و ملت‌های ایران، عراق، فلسطین، یمن و سوریه تبریک می‌گویم.	نگاه فراملی	ارتباط با مسلمین منطقه	ارتباط اجتماعی - الهی
SAYA 3	تلاش‌های سردار سلیمانی و هم‌زمان شهیدش برای حمایت از انسانیت و اسلام و مقابله با پروژه‌های آمریکایی - صهیونیستی در منطقه بود.	حمایت از انسانیت و اسلام	دفاع از امت واحده مسلمانان	ارتباط اجتماعی - الهی

به‌طریق مشابه فرایند رفت و برگشتی کدگذاری انجام شد و نهایتاً چهار روایت در مورد ارتباطات محور مقاومت که توسط سپهبد سلیمانی به بار نشسته بود، کشف گردید. در ادامه روایت این چهار روایت ارائه می‌گردد.

۴- یافته های تحقیق

- روایت اول: ارتباطات فردی - انسانی

هرچند سردار سلیمانی بیشتر به شجاعت (SHN4، HA14) شناخته شده است اما فضایل بسیار دیگری در مورد ایشان ذکر شده است (SHN4، HA14). درحالی که شجاعت افراد غالباً با بی‌تدبیری همراه می‌شود، اما شجاعت سردار سلیمانی توأم با تدبیر بود (SL1). ایشان که هرکجا و هرزمانی که نیاز بود، به‌طور فعال (SL2) و البته شجاعانه (SHN4، HA14) در منطقه حضور پیدا می‌کرد؛ کرامت مستضعفان (SL3) را حفظ می‌کرد و خود را بلاگردان مقدسات (SL4) و حریم‌های مقدس می‌کرد. متأسفانه چنین شناختی از زندگی فردی و منش رفتارهای انسانی سپهبد سلیمانی در اذهان وجود ندارد و بیشتر او را در ساحات اجتماعی می‌شناسند. از این‌رو ذکر ویژه‌ی برخی از الگوهای ارتباطی فردی - انسانی سردار ضرورت دارد:

- سردار سلیمانی از مهارت و قدرت (SZJ1) نظامی خاصی برخوردار بود. او مسلط به دانش رزم بود.

- او در جنگ‌ها علاوه بر هدایت مقاطع مختلف عملیاتی از طریق استقرار در قرارگاه‌ها، در نهایت شجاعت و تدبیر (SL1) در خطوط مقدم حضور می‌یافت.
- فرماندهی بر سپاه قدس فرصتی را برای حاج قاسم فراهم نمود تا تجربیات جدیدی کسب کند. او در این دوران نه تنها با زوایای مختلف جریان مقاومت در منطقه با نگاه فراملی (EH1) آشنا گردید بلکه به لحاظ هوشمندی و توان (SZJ1) فرماندهی و مدیریتی که از آن برخوردار بود به سرعت توانست در این عرصه کارساز و تأثیرگذار گردد.
- تأثیرات بر امنیت (SHR2) منطقه‌ای و جهانی سردار سلیمانی تنها به لحاظ قدرت فرماندهی و اقدامات نظامی وی نبوده است، هر جا که ضرورت می‌یافت، او در تراز یک دیپلمات کارگشته و برجسته ظاهر می‌گشت (KN1).
- ذهنی نظم یافته داشت، دقیق و متعهد (SL7) بود.
- بی‌شک سرعت عمل یکی از ویژگی‌های ضروری هر فرمانده نظامی مسلط بر کار (sL6) است؛ اما ماهیت کارزاری که او در آن وارد شده بود به گونه‌ای بود که بایستی چون صاعقه بر سر دشمن غدار فرود می‌آمد.
- تحلیل‌گران روان‌شناسی و شخصیت‌شناسان، تسلط به فن خطابه را به‌عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیت‌های فوق‌العاده تأثیرگذار (کاریزماتیک) عنوان می‌کنند. او این چنین بود و وقتی سخن می‌گفت ببانش آمیزه‌ای از عقلانیت و احساس بود و چون از دل بر می‌خواست در نفوس انسان‌ها عمیقاً تأثیر می‌نهاد.
- او فرزند انقلاب بود (SL7) و دل‌بسته و مروج گفتمان آن، او به‌روشنی می‌دید که انقلاب به‌مثابه درختی تناور، پیوسته رشد کرده و شاخ و برگ آن فزونی یافته و به‌سوی ملت‌های عدالت‌خواه جهان امتداد می‌یابد.
- او از ورود به حاشیه‌ها در هر زمینه‌ای دوری می‌جست اهل افراط و تفریط نبود فراجناحی بود و نگاهش به جریانات مختلف سیاسی که در زیر خیمه انقلاب (SL7) فعالیت می‌نمایند به‌مثابه افراد یک خانواده با سلايق متفاوت بود کلیت جامعه ایرانی را یک خانواده می‌دانست بینش او هم‌گرایانه و تلاش او هم‌افزایانه بود برای او وحدت و انسجام ملی به‌غایت مهم بود
- تصمیمات او سنجیده و حساب‌شده بود و امور را با تدبیر (SL8) دنبال می‌کرد ذهنی پردازشگر داشت. خوب می‌شنید خوب تأمل و تفکر می‌کرد و دقیق و بجا تصمیم می‌گرفت و آنگاه خوب عمل می‌کرد.

- زندگی ساده و خوبی (SL9) داشت با حداقل امکانات.
 - او عاشق مردمش بود به همین لحاظ مردم عاشق او بودند و او یک جریان بود (SA5).
 - او پدر مهربان یتیمان بود و ملجأ دردمندان و پناهگاه محرومان.
 - او تلاش زیادی کرد تا با جوانان کشورهای منطقه ارتباط خوبی بگیرد و آن‌ها را برای جبهه مقاومت (EH3) تا نابودی داعش (S1) آماده کند.
 - مصداق بارز یک انسان با اخلاص (SL5) در ارتباطات خویش بود. خوش‌خو و خوش‌رو بود و لبخند زیبا و دل‌نشینش، جذابیت چهره‌اش را دوچندان می‌کرد.
- همه این ویژگی‌ها در کنار یکدیگر، مکتبی واحد را ایجاد کرد که همه مجاهدان جهان در آن تعریف می‌شوند (HA4) و همگی منتظر فرصتی هستند تا انتقام سخت (HA3) خود را از دشمنان احمقی (HA2) بگیرند که با شهادت وی، عرصه را بر خود تنگ‌تر کردند.

- روایت دوم: ارتباطات فردی - الهی

گریه کردن از سر ناچاری نشانه‌ی ضعف درون یک انسان است؛ اما گریه کردن برای حسین بن علی علیه‌السلام، نشانه‌ی عظمت روح (SHN15) است. حاج قاسم هیچ‌وقت در اثر دردهایی که از سمت دنیا بر جسمش، اوضاع مالی‌اش و حتی اطرافیانش وارد می‌شده است، یک قطره اشک هم نریخته است؛ اما با افتخار نه‌تنها برای مصائب اهل بیت علیهم‌السلام که بزرگان شیعه و راهنماهای دین خدا هستند، خون گریسته است و حتی خانه‌ی پدری خود را برای اقامه‌ی عزای امام حسین علیه‌السلام و حضرت زهرا دختر پیامبر اسلام سلام‌الله‌علیه، وقف نمود. تا همگان در آن جمع شوند و ذکر مصائب اهل بیت علیهم‌السلام در آن اتفاق بیفتد و همگان بسوزند و گریه کنند. این گریه، فعال‌ترین هدیه‌ی خدا به اهل تشیع است. شایستگی او برای شهادت نیز (AN2) بی‌شک در همین مراسمات تأیید شد.

اگرچه دلاوری‌های حاج قاسم سلیمانی در عرصه نبرد با دشمنان (ABH1) از او چهره‌ای باصلاحت (AN4) در اذهان ساخته است، در نهان و در ارتباط او با خدا (HBHN4)، حاج قاسم یک فرد خالص و خاضع در برابر خداست. او در هنگام مجاهدت با اخلاص (SKS4) خود، محو در خدا می‌شد. با فرزندان شهدا نشست‌وبرخاست دارد و تأکید می‌کند که درجات بالای نظامی در مقابل انسانیت انسان‌ها هیچ ارزشی ندارد و این موجب زایایی (SA4) مکتب حاج قاسم می‌شود. آنچه مهم است فداکاری (SMTM3) و جهاد مستمر (ABH10) است. حاج قاسم خانه‌ی محقری دارد؛ اما برای این‌که ثابت کند خدا را دوست دارد در ساختن مسجد در روستاهای دورافتاده به‌طور شبانه‌روزی (ABH4) جهاد (AH1) می‌کند. به همین دلیل شهید سلیمانی مؤثرتر (HA11) از قاسم سلیمانی زنده است و مکتبش ادامه‌دار

(SKS2) و وحدت‌آفرین (SMA6) دلیل نابودی آمریکا (SHR3) است. او با رهبری خود در مبارزه با تروریسم (SMTM4) و درحالی‌که آرزوی شهادت دارد (HA1)، بر سر ترامپ فریاد می‌زند که: «آقای ترامپ قمارباز، حریف تو منم!» و این باعث وحشت (ABOH2) آن‌ها شد؛ اما همین انسانی که با شیاطین بزرگ و کوچک (SKS3) می‌جنگید، دست کارگر سالخورده‌ی حاشیه‌نشین را می‌بوسد و از بودن با او احساس رضایت خدا را دارد. او مدافع اول اسلام (SMA7) بود.

- روایت سوم: ارتباطات اجتماعی - انسانی

هر انسانی از دیدن زیبایی‌ها لذت می‌برد و از دیدن زشتی‌ها ناراحت می‌شود. این بدیهی است؛ اما گاه انسان‌ها چنان برخلاف طبع و سرشت خود عمل می‌کنند که از دیدن زیبایی‌ها به ستوه می‌آیند و دوست دارند زشتی‌ها و کینه‌توزی‌ها (EH5) را در عالم گسترش دهند. دشمنان بشریت، زشتی‌ها را در عالم می‌پراکنند و تصمیم گرفته‌اند زیبایی‌ها و امنیت (SHR1) را در عالم (SSAN2) یا از بین ببرند یا تنها در انحصار خود قرار دهند. در مقابل، انسان‌هایی وجود دارند که زیبایی‌ها را بسیار زیباتر از سایر مردم درک می‌کنند و رنج‌های دیگران را همان رنج‌های خود به حساب می‌آورند. تفاوت بین انسان بزرگ و انسان بزرگوار که شهید مرتضی مطهری در دهه‌ی ۱۹۷۰ میلادی حول آن بحث کرده است همین مطلب است.^۱ انسان‌هایی که سعی در افزودن رنج‌های عالم به خوددارند، حتماً انسان‌های بزرگی هستند، بسته به اینکه افزودن این رنج‌ها در جهت منافع واقعی (SKS1) مردم یا از بین بردن منافع ایشان برای کاستن از رنج خود باشد، به ترتیب یا انسان بزرگوار هستند که الگو (SMA1، SAYA6، SHN5) هستند و یا انسان بزرگ هستند. انسان‌های کوچک درهرحال انسان‌های ضعیفی هستند. انسان‌های ضعیف به‌راحتی تحت سلطه ظالمان (ABH7) انسان‌های بزرگ قرار می‌گیرند. انسان‌های کوچک توان تغییر ندارند. مقدرات آن‌ها غالباً به دست انسان‌های بزرگ تعیین می‌شود.

انسان‌های بزرگی که دوست دارند مطامع خود را حتی به بهای از بین بردن انسان‌های کوچک پیشینه کنند، «طاغوت» هستند. طاغوت‌ها (SSAN3) در عالم مانع فکر کردن و تعالی ملت‌ها هستند. آن‌ها را باید بسیار نیرومندانه (SSQ1) از میان برد. از بین بردن آن‌ها در انتقام هم باید توسط خود مردم مظلوم (SHN12، SAQ1، EH6) انجام شود. چراکه قرآن کریم می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ»^۲ و از طرفی تأکید

^۱ سخنرانی در ۱۷ آبان ۱۳۴۹ شمسی مطابق ۷ شوال ۱۳۹۰ قمری در حسینیه‌ی ارشاد

^۲ «رعد، ۱۱»

می‌کند که دین آمده است تا مردم خود قیام کنند و منتظر فروکش کردن ظلم ظالم در عالم نمانند (EH6): «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ^۱». همان گونه که در این آیه مشاهده می‌شود «حدید» که نشانه‌ای از ابزارهای قدرت است، برای تحقق «قسط» و حق (HOB2) در اختیار «ناس» قرار گرفته است. همانگونه که اشاره شد مردم معمولی توان به دست گرفتن ابزار جنگ علیه طواغیت را ندارند. ایستادن و جنگیدن با زیاده‌خواهی طواغیت فقط از عهده «اجتماع بعلاوه رهبری انسان بزرگوار» (HA15) برمی‌آید.

سردار سلیمانی در عمل همان انسان بزرگوار و رهبری (SMA12، SMA11) بود که عامل وحدت (SMA14، SAK3، SMA2) انسان‌های معمولی تحت ظلم آمریکا، رژیم صهیونیستی و استکبار جهانی بود.

به علت ظلم‌های آمریکا و در منطقه و فارغ از دین و ملیت، هر انسان آزاده‌ای (HA19) عمیقاً متأثر می‌شد. سردار سلیمانی که انسان بزرگواری بود، با نگاهی الهام‌بخش (SAHQ2) عمق فاجعه را درک می‌کرد و برای رها کردن آن‌ها (EH7، HA10) از چنگال ظلم، فعال بود (SMA1) و آرمان (ABOH3) تعیین می‌کرد. به نظر می‌رسد حتی در صورتی که سردار سلیمانی، مسلمان هم نبود، برخی اقدام‌های علیه آمریکا (ABOH3) را انجام می‌داد. هر چند فرزند انقلاب اسلامی ایران بودن (EH2) او هم کیفیت و هم کمیت این اقدام‌ها را بسیار بیشتر کرد و به اقدام احمقانه (SAK1، SMA8) آمریکا منجر شد... لذا خون‌خواهی (HA6) عادلانه (SA1، SHN11) و تحت فرمان امام (HA9) سردار توسط محور مقاومت (SMA10) از ناقضان بسیار سخت‌تر (SMTM6، SMA9) خواهد بود. پیروزی محور مقاومت (SAK2) و زوال اسرائیل (SQK1) هم تاوان این خون است.

- روایت چهارم: ارتباطات اجتماعی - الهی

تعامل با انسان‌ها می‌تواند بستر انسانی داشته باشد. در حالت شکوفایی عقل و خدامحوری از حالت انسانی صرف خارج می‌شود و وجهه الهی به خود می‌گیرد. تعامل اجتماعی - الهی یعنی داشتن مرز با دشمن خدا؛ دشمن خدا یعنی همان مستکبران و ظالمان، یعنی آمریکا (SA3). آن‌ها باید خطر (SAF1) و پیام این مرز را احساس کنند و جایگاه خود را بفهمند یعنی عظیم کردن روح برای پذیرش یک اندیشه جهانی (SMTM3) باهدف خدمت به مظلومان عالم. یعنی مدد گرفتن از مسلمین جهان و یک نگاه فراملی (SAHQ1)، (HBHN3) برای نبرد حق علیه باطل. در این اندیشه تقابل با جنود جهل ناخواسته اتفاق

^۱ «حدید، ۲۵»

می‌افتد. هیچ مسلمانی به دنبال جنگ نیست. اما هر مسلمی موظف به رفع ظلم در عالم است. یاری مظلوم جز با اتحاد (SMA13) برای پس زدن پلیدترین اشرار جهان (SAQ2) محقق نمی‌شود. برای این مهم زندگی جهادی ملزومی گریزناپذیر است. مشخصاً این نگاه فراملی (SA2) باید علیه آمریکا فعال باشد. این یعنی محور مقاومت دژی محکم برای امت اسلامی است (ABH6).

در مکتب حاج قاسم سلیمانی همه این موارد جاری است. کسی می‌تواند عضو این مکتب باشد که به دنبال تشکیل امت واحده (SAYA3) در عالم حتی از شهادت و از بین رفتن در این دنیا هراسی نداشته باشد (SSQ3، SMTM2، ABH9). فرهنگ برادری بین مسلمانان و مجاهدان (HBHN1) و خواستن همه خوبی‌ها برای مظلومان عالم (SNQ2) و پیروزی محور مقاومت (ABOH1) از اهمیت بالایی برخوردار است. برادری در مکتب شهید سلیمانی که مکتبی زیابست (SKS5)، شامل همه مجاهدان جهان و نه به خون و نه به خاک است. بلکه به قبول کلمه توحید و جمع شدن زیر لوای لاله‌الاله در اکناف عالم است. در مکتب شهید سلیمانی پیروزی و عزت محور مقاومت اتفاق نمی‌افتد مگر با استعانت از خون شهیدان (ABH5) و اتحاد (SMA13) در دشمنی آزادی‌خواهان با آمریکا. آمریکا زیاده‌خواه است و تجلی جنود جهل در عالم. آمریکا همه‌چیز را در همین دنیا می‌بیند و قائل است که رژیم صهیونیستی که غیر یهود را حیواناتی پست به شکل انسان تفسیر می‌کند باید حاکم بر زمین باشند (Jacobs, 1999). برای رسیدن به این خواسته شوم داعش را خلق می‌کنند و با تمامی قوا به دشمنی با آزادی‌خواهان جهان به روش‌های مختلف اقدام می‌کنند. در مقابل مکتب شهید سلیمانی به دنبال احقاق حق مستضعفین (SNQ2) در عالم است. رزمنده در این نگاه داعی الی الله است و اتحاد (SMA13) او برای مقابله با آمریکا عین عدالت و رزی با یک دشمن (SHN13) است. عزم جدی (EH10) بر اخراج نیروهای آمریکایی از منطقه‌ای (HA16) که بدون اجازه وارد آن شده‌اند و از مسافت چند ده هزار مایلی به خود اجازه کنترل دولت‌های منطقه را می‌دهند و آن‌ها را تهدید می‌کند (HA18)، لازم است و بقای آن‌ها شرعاً حرام (KH1) می‌باشد. در ارتباط اجتماعی - الهی مکتب شهید سلیمانی ایستادن یک انسان در مقابل این مستکبرینی که هدفشان روحیه انقلابی است، عبادت است (SMS1، SAF1). جالب آن‌که دعا (S3) برای شهید شدن و فدا شدن (SSQ3) و رشک بردن به شهدای در راه خدا (SHN6) همواره مورد توجه رزمندگان و مسئولین جبهه مقاومت بوده است.

استقرار مکتب در یک کلام، قدم صدق (SHN2، ABH8) و پایبندی عملی در اخراج نیروهای آمریکایی (AN8) به کلمه اشداء علی الکفار و رحماء بینهم است (AN1)؛ یعنی

کسی که در این مکتب قرار دارد هیچ مسامحه‌ای با جهان کفر و استکبار ندارد. البته باید توجه داشت تنها کفاری که به دنبال جنگ با مسلمین هستند یا در پی از بین بردن منافع مسلمین در عالم و به استضعاف کشیدن مسلمین در عالم هستند مدنظرند. تقابل با کفار به هیچ‌وجه شامل کشورهای بی‌طرف، اهل کتاب بی‌طرف و حتی کشورهای لائیک بی‌طرف نیست و همواره ادامه دارد (EH11). از آنجاکه ممکن است دوباره اشتباهی در فهم اتفاق بیفتد باید تأکید کرد که اگر کشوری داخل حاکمیت خود به از بین بردن مسلمین اقدام کند مشمول این حکم کلی بوده و مکتب شهید سلیمانی علیه او قیام خواهد کرد (SNQ2)؛ مانند اتفاق‌های ناگواری که به دست آل سعود علیه شیعیان قطیف رخ داد. مثال دیگر از بین بردن مسلمانان در چند سال اخیر در کشور پاکستان و بودایی‌های میانمار است. متأسفانه سازمان ملل نیز نه‌تنها نتوانسته‌است از مسلمین در عالم حمایت کند بلکه در اقدامی وقیحانه، به رئیس‌جمهور میانمار در سالی که اقدام به سوزاندن مسلمین آن کشور کرد جایزه صلح بین‌الملل را داد! مکتب شهید سلیمانی با یک اندیشه جهانی (SA2) در پی از بین بردن این نوع اندیشه‌های تروریستی در جهان است (AN5). همچون جنگ ۳۳ روزه (AN5)، خدمت‌رسانی به مظلومان مسلمان و غیر مسلمین عالم مورد توجه مکتب حاج قاسم است. اساساً بر همین مبنا شهید سلیمانی بیش از تعداد ایامی که در ایران زندگی کند، عمر خود را وقف پیروزی محور مقاومت (EH8) یعنی رفع حصر خان‌طومان، نجات مردم سوریه، یاری مظلومان در عراق، کمک به مردم کشمیر و یاری‌رساندن به حوثی‌ها در یمن و مانند آن کرد و این یعنی زیست جهادی (EH11). او در تمام عمر خود سیر نخواهید و از دیدن بچه‌های یتیم اشک ریخت. حقوق‌چندانی دریافت نمی‌کرد ولی حاضر بود برای خدا در سخت‌ترین شرایط در مناطق جنگ در اکناف عالم حضور پیدا کند. او به مردم ملتها عشق‌ورزی داشت و با اجازه‌ای که از حاکمیت مشروع کشورها دریافت می‌کرد سرسختانه (SA3) در مقابل مزدوران، تروریسم (AH2) و آمریکا ایستاده بود. نابودی داعش (S2) و خروج آمریکا از منطقه (AH3) و خصوصاً عراق (KH2)، یکی از فعالیت‌های سردار بود که همه بزرگان دین به آن اذعان دارند و مسلمین منطقه خود را مدیون او می‌دانند. همه این ارتباطات اجتماعی - الهی باعث شد که سردمدار جبهه کفر یعنی رئیس‌جمهور پست آمریکا، به کمک اسرائیل و سردمداران مرتجع عربی (SMA16) اقدام به صدور فرمان ترور غیرقانونی او در فرودگاه بغداد کند؛ اما او به غلط فکر کرده بود که سردار سلیمانی مزاحم او بوده است. بعد از ترور سپهبد قاسم سلیمانی تشییع جنازه بی‌سابقه‌ای در طول ادوار مختلف کره‌ی زمین برای او توسط آزادی‌خواهان جهان (HBHN3) انجام شد که نشان داد، قاسم سلیمانی نمرده است و خون او و هم‌زمانش (SMTM5) اتحاد (SZJ3,SSQ2) را

بیشتر کرده. او زنده است و برای آمریکا خطرناک‌تر. مظلومان عالم خون‌خواهی (AN7) سردار را وظیفه شخصی و عینی خود می‌دانند و این خون‌خواهی و انتقام سخت (SKS6)، به همه مقاومان و مجاهدان جهان واگذار شده است. خروج آمریکا از منطقه و شکست پروژه‌های آمریکایی - صهیونیستی (SAYA4)، مصداقی از پیروزی حق بر باطل در تقابل این دو جبهه است و این، عزم و جهاد جبهه مقاومت (SMS2) را می‌طلبد. حتی بارها اعلام کرده‌اند که انتقام آن‌ها با انتقام جمهوری اسلامی ایران متفاوت است و به قدری که لازم بدانند و به گونه‌ای که صلاح بدانند و در هر زمانی که مفیدتر باشند انتقام خون سردار (SHN14) را خواهند گرفت.

در حقیقت، همه رزمندگان عالم (AN1) به اهداف او دل‌بسته‌اند (SHN9، SNQ3، SHN1) و این مکتب تا فتح قدس (EH12) و تا ظهور منجی ادامه (HBHN5) خواهد داشت. این همه ارتباط قلبی از یک انسان برنمی‌آید و یک روح عظیم و زایا (SEAZ1) را نشان می‌دهد. خداوند اراده کرده است تا ارتباط‌های به‌ظاهر ساده او را به دین خود پیوند دهد و وجود او و امثال او باعث دشمنی آمریکا و خون‌خواران (SMA3) عالم با جمهوری اسلامی (SMA4) است. همه می‌دانیم که این مکتب در امتداد راه امام خمینی (ره) (SA7، SA6، HA13) است.

۵- بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۵-۱- بحث

شهادت سپهبد قاسم سلیمانی در ابتدای گام دوم انقلاب اسلامی، مأموریت وی را مبنی بر رساندن مبانی و مفاهیم انقلاب به بشریت تکمیل کرد. او برای ارتباط با مردم و همچنین افکار عمومی، در کنار استفاده از روش‌های سنتی، از الگوهای ارتباطی و تبلیغاتی و روش‌های متنوع ارتباطات (سیاسی، فرهنگی - تبلیغاتی، اقتصادی و بشردوستانه ...) به بهترین نحو استفاده کرد و می‌توان از او به‌عنوان یک الگو یاد کرد؛ چهار الگوی ارتباطی سردار سلیمانی عبارت‌اند از: الگوی فردی - انسانی، فردی - الهی، اجتماعی - انسانی و اجتماعی - الهی که از آن‌ها برای توسعه دیپلماسی انسانی - الهی بهره برده است.

۵-۲- نتیجه‌گیری

در این مقاله با تکیه بر روش‌شناسی تحلیل مضمون به کشف ایده‌های سپهبد قاسم سلیمانی از طریق بیانات بزرگان جبهه مقاومت پرداخته شد و نشان داد: سپهبد قاسم سلیمانی در گسترش انقلاب اسلامی در بین ملت‌ها و گروه‌های انسانی روش‌های مختلفی

را در ارتباطات خود بکار برده است و توانسته است مبتنی بر ارتباطات الهی- انسانی در پیشبرد مقاصد خود موفق در دعوت به وحدت میان مسلمانان منطقه و گسترش قلمرو انقلاب اسلامی در خاورمیانه موفق باشد. او مبتنی بر ارتباطات الهی - انسانی، حضور در کشورهای مختلف و ایجاد تشکل‌های مردمی، اعزام مربی به کشورهای مختلف برای تربیت نیروهای نظامی و ایجاد تشکل‌های مردمی و دیدار با مسئولین کشورهای مختلف برای فهم بهتر پیام انقلاب اسلامی، حمایت و تشویق کنگره‌های دینی برای بحث و گفتگو تا یافتن حقیقت را به جد پیگیری می‌نمود. شهید سلیمانی بر این باور بود که مردم عادی بیشتر از دیگران زمینه درونی و قلبی گرایش به سوی حق را دارند.

سنت اعزام و پذیرش نماینده، در میان اقوام و ملل مختلفی که ایشان در آن‌ها فعالیت می‌کرد جاری بوده است. در این راستا، فرستادگان تعیین و افراد حائز شرایط گزینش و اعزام می‌گردیدند. هوشمندی، خردمندی و گشاده‌رویی از شرایط تعیین آن‌ها بوده است.

از دیگر موارد روش فرهنگی - تبلیغاتی شهید سلیمانی، می‌توان به استفاده از مبانی مشترک بین مسلمانان کشورهای مختلف نام برد. رفتارهای دینی با مجموعه‌ای از مراسم و آداب آیینی، محرک‌هایی هستند که به فعالیت اجتماعی و سیاسی جهت می‌دهند؛ یعنی مناسک دینی منظم که مؤمنان به وسیله آن‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. این‌ها، فرصت ملاقات را فراهم می‌کند و در درونی‌سازی ارزش‌های معنوی نقش مهمی را ایفا می‌کند. تجمع دینی، نوعی همبستگی گروهی را به وجود می‌آورد. این همبستگی، ضمن ایجاد و پیوند انسان‌ها به یکدیگر، ارزش‌های موجود دینی را تحکیم می‌کند. نمازهای جماعت و یا نماز جمعه و عید فطر، آیین حج و سایر مناسبات دینی مشترک مصداقی از این مورد هستند. حضور خود سپهبد قاسم سلیمانی در این مراسم‌ها و مناسک نمونه بارزی از مصادیق این جریان است.

۵-۳- پیشنهادات

نتایج این پژوهش می‌تواند به‌عنوان الگویی برای توسعه حکمرانی حاکمان سیاسی محسوب گردد؛ چراکه سپهبد قاسم سلیمانی، در انجام رسالت خود، برای ارتباط با مردم و همچنین افکار عمومی، ترکیبی از الگوهای ارتباطی و تبلیغاتی - رسانه‌ای را به کار می‌برده است که موفق بوده است.

از آنجا که در این مقاله به رصد مطالعات انجام‌گرفته در مورد سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی پرداخته شد، می‌توان به‌عنوان یک پیشنهاد دقیق برای پژوهش‌های بعدی، به‌خلاف پژوهشی اشاره کرد که به

بررسی و معرفی ابعاد مختلف سپهبد حاج قاسم سلیمانی به‌عنوان الگو پرداخته باشد که به‌شدت هم احساس می‌شود.

با توجه به اینکه در مقاله حاضر نویسندگان از روش تحلیل مضمون به‌صورت استقرایی برای استخراج الگوهای ارتباطات حاج قاسم سلیمانی استفاده کرده‌اند، پیشنهاد می‌شود که دیگر پژوهشگران با همین شیوه مکتب سایر افراد را که الگوهای موفق ارتباطات را در بین مردم و افکار عمومی دارند، مورد مطالعه قرار دهند؛ افرادی چون مقام معظم رهبری، شهید بهشتی، امام موسی صدر و...

۶- منابع

- ۱) بنا زاده ماهانی، ص. و. & حسین زاده باردئی، خ. (۱۴۰۰). تحلیل قرآنی رابطه‌ی انتظار و مقاومت اسلامی در مکتب شهید سلیمانی. جامعه مهدوی، ۲(۲)، ۸۸-۱۲۳.
- ۲) بیات، ع. و. & سید طباطبایی، س. (۱۳۹۹). الگوی مطلوب ارتباطات میان فردی در سلسله‌مراتب فرماندهی: مورد مطالعه شهید حاج قاسم سلیمانی. مدیریت اسلامی، ۲۸(۴)، ۱۸۵-۱۶۹.
- ۳) پهلوان شریف، م. & کاظمی، م. (۱۳۹۹). تبیین الگوی شایستگی مدیران جهادی تمدن ساز (مورد مطالعه: شهید قاسم سلیمانی). مدیریت اسلامی، ۲۸(۴)، ۱۴۱-۱۶۸.
- ۴) ترابی کلاته قاضی، ع. (۱۳۹۹). مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی. حکمرانی متعالی، ۱(۱)، ۸۱-۱۰۸.
- ۵) تلمود. (بدون تاریخ).
- ۶) جلیلیان، ح. (۱۳۹۹). الگوی تفکر راهبردی مدیران جهادی بر اساس وصیت‌نامه الهی سیاسی شهید قاسم سلیمانی. مدیریت اسلامی، ۲۸(۴)، ۹۳-۱۱۱.
- ۷) چراغی کوتیانی، ا. (۱۴۰۰). شاخصه‌های جامعه‌شناختی انتظار راهبردی در مکتب شهید سلیمانی. جامعه مهدوی، ۲(۱)، ۱۱۶-۱۴۴.
- ۸) خانی، ع. و. & محمدی، ح. (۱۳۹۹). بازشناسی مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای مدظله‌العالی. مطالعات راهبردی بسیج، ۲۳(۸۶)، ۵-۳۷.
- ۹) دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد، برزنونی، م. & اکبری، ح. (۱۳۹۹). نطق سلیمان (مجموعه سخنرانی‌های محوریندی شده سردار سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی) (جلد ۱). تهران: دانشگاه امام حسین (ع).
- ۱۰) دبیرخانه دائمی مکتب شهید سلیمانی. (۱۳۹۹). موردکاوی سیدالشهدای مقاومت: چهار روایت از حاج قاسم سلیمانی (جلد ۱). تهران: دانشگاه امام حسین علیه‌السلام.
- ۱۱) دهقانی پوده، ح. & پاشایی هولاسو، ا. (۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی. مدیریت اسلامی، ۲۸(۲)، ۱۳-۳۷.

- ۱۲) دهنوی، و. تقی زاده انصاری، م.، & رحیمی، ف. ا. (۱۳۹۹). مسئولیت بین‌المللی امریکا در قبال ترور شهید قاسم سلیمانی و ظرفیت‌های حقوقی پیگیری قضایی جمهوری اسلامی ایران. *آفاق امنیت*، ۱۳ (۴۸)، ۱۳۹-۱۶۱.
- ۱۳) رجبی، م. (۱۳۹۹). شاخصه‌های مکتب شهید سلیمانی در اندیشه آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی). *بصیرت و تربیت اسلامی*، ۱۷ (۵۵)، ۳۱-۵۶.
- ۱۴) ردایی، ه. ساده، ا. & امینی سابق، ز. (۱۴۰۰). مکتب شهید سلیمانی، منظومه عملی مسئولیت اجتماعی مدیران جهادی. *رهیافت‌های نوین در مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی*، ۱ (۱)، ۹۷-۱۲۵.
- ۱۵) روح‌اللهی، م. (۱۴۰۰). شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های نفوذ اجتماعی در سبک رهبری شهید قاسم سلیمانی. *مدیریت اسلامی*، ۲۹ (۲)، ۵-۴۲.
- ۱۶) ساداتی نژاد، س. (۱۳۹۹). نسبت صلح عادلانه با مکتب شهید سلیمانی و جبهه مقاومت. *دانش تفسیر سیاسی*، ۲ (۶).
- ۱۷) ستار، ف. & الهی نژاد، ح. (۱۴۰۰). نقش انسجام و اتحاد مسلمانان در زمینه‌سازی ظهور با تأکید بر مکتب شهید سلیمانی. *جامعه مهدوی*، ۲ (۲)، ۶۰-۸۵.
- ۱۸) سیاهپوش، ا. (۱۴۰۰). ویژگی‌های انسان تراز در مکتب شهید سلیمانی و نقش آن در انتظار. *جامعه مهدوی*، ۲ (۲)، ۱۵۷-۱۸۶.
- ۱۹) عرفانی فر، ع. (۱۳۹۹). نقش راهبردی حاج قاسم سلیمانی در شکل‌گیری محور مقاومت و مدیریت توحیدی آن. *حکمرانی متعالی*، ۱ (۱)، ۶۳-۸۰.
- ۲۰) قراباغی، م. & ازگلی، م. (۱۳۹۹). واکاوی سبک رهبری سردار شهید حاج قاسم سلیمانی الگوی متعالی رهبری خدمتگزار. *مدیریت اسلامی*، ۲۸ (۴)، ۱۱۳-۱۳۹.
- ۲۱) لطیفی، م. (۱۳۹۹). روش موردکاوی به‌مثابه الگوی آموزش دلالت‌هایی برای تبیین مکتب شهید سلیمانی. *مدیریت اسلامی*، ۲۸ (۴)، ۹-۳۲.
- ۲۲) محمدظاهری، م. (۱۳۹۹). ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی. *مدیریت اسلامی*، ۲۸ (۱)، ۲۱-۴۶.
- ۲۳) مقیمی، س. (۱۳۹۹). رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی. *مدیریت اسلامی*، ۲۸ (۴)، ۳۳-۹۲.
- ۲۴) مقیمی، س. (۱۴۰۰). *رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی* (جلد ۱). تهران: راه دان.
- ۲۵) نوروزی، خ. (۱۴۰۰). *ذکر سلیمان (مجموعه مقالات روایت پژوهی مکتب شهید سلیمانی)* (جلد ۱). تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

- ۲۶) ملکی راد، م. (۱۴۰۰). کارکرد معرفتی و ارزشی فرهنگ انتظار در تعمیق راهبرد مقاومت با تاکید بر مکتب شهید سلیمانی. جامعه مهدوی، ۲(۲)، ۱۲۶-۱۵۴.
- ۲۷) چکیده مقالات دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی مکتب شهید سلیمانی الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز (جلد ۱). (۱۴۰۰). تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

Articles

1. Agbada, A ". (۲۰۲۰). *Is the Killing of Qasem Soleimani by the United States of America Legal Under International Law.* "?
2. Ameriks, K. a. (۲۰۰۰). *Aristotle: Nicomachean Ethics*. Cambridge University Press.
3. Ash, M. G. (۱۹۹۸). *Gestalt psychology in German culture, 1890-1967: Holism and the quest for objectivity*. Cambridge University Press.
4. Braun, V & Victoria, C. (۲۰۱۹). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative research in sport, exercise and health*, ۱۱(۴), ۵۸۹-۵۹۷.
5. Cole, J. (۲۰۲۰). Missed Opportunities: The Trump Administration, Iran, and the Coronavirus Pandemic.
6. Cole, J. (۲۰۲۰). Missed Opportunities: The Trump Administration, Iran, and the Coronavirus Pandemic.
7. Cole, J. (۲۰۲۰). Missed Opportunities: The Trump Administration, Iran, and the Coronavirus Pandemic. *Gulf Insights Series*.
8. Crisp, R. e. (۲۰۱۴). *Aristotle: Nicomachean Ethics*. Cambridge University Press.
9. Davenport, D. (۲۰۰۲). The new diplomacy. *Policy Review*, ۱۱۶, .
10. Deslauriers, M. (۲۰۰۲). How to distinguish Aristotle's virtues. *Phronesis*, ۱۰۱-۱۲۶, ۴۷(۲), .
11. Diaconu, F. (۲۰۱۷). IRANIAN GRAND STRATEGY IN THE GREATER MIDDLE EAST, THE IRGC AND GENERAL QASSEM SOLEIMANI. *cientific Conference Strategies XXI* ۹۷-، ۱۰۵.
12. Ellul, J. (۱۹۵۷). Information and propaganda. *Diogenes* ۶۱-، (۱۸)، ۷۷.
13. Eysenck, H. J. (۱۹۵۰). Dimensions of personality. *Transaction Publishers*. ۵،
14. Giffin, K. (۱۹۶۷). The contribution of studies of source credibility to a theory of interpersonal trust in the communication process. *Psychological bulletin*. ۱۰۴، (۲)، ۶۸،

15. Goldsmith, Benjamin E. and Yusaku Horiuchi .(۲۰۰۹) .Spinning the globe? US public diplomacy and foreign public opinion .*The Journal of Politics*. ۸۶۳-۸۷۵ , (۳) ۷۱ ,
16. Immelman, A .(۲۰۲۰) .How Will President Trump Respond to Iranian Retaliation for the Killing of Qasem Soleimani?
17. Jacobs, L " .(۱۹۹۹) .*Talmud*". A Concise Companion to the Jewish Religion .Oxford University Press.
18. Kazimi, N .(۲۰۲۰) .Qasem Soleimani: A Caesar Interrupted ?*Bustan: The Middle East Book Review*.
19. Korsgaard, C. M .(۱۹۸۶) .Aristotle on function and virtue .*History of Philosophy Quarterly*. ۲۵۹-۲۷۹ , (۳) ۳ ,
20. Kraut, R .(۲۰۰۱) .*Aristotle's ethics*.
21. Kruckeberg, Dean, and Marina Vujnovic .(۲۰۰۵) .Public relations, not propaganda, for US public diplomacy in a post-9/11 world: Challenges and opportunities .*Journal of Communication Management*. ۲۹۶-۳۰۴ , (۴) ۹ ,
22. Maack, M. N .(۲۰۰۱) .Books and libraries as instruments of cultural diplomacy in Francophone Africa during the Cold War .*Libraries & Culture*. ۵۸-۸۶ ,
23. Magazine, T .(۲۰۱۲) .The upside of being an introvert (and why extroverts are overrated) .(*Time Magazine*).
24. Melissen, J .(۲۰۰۵) .*The new public diplomacy: Between theory and practice* .London: Palgrave Macmillan.
25. Motahhari, M. A .(۲۰۲۰, ۱۲ ۱۰) .IMAM KHOMEINI: باز یابی از http://en.imam-khomeini.ir/en/n25513/Martyr_Motahhari_defined_real_concept_of_social_and_spiritual_freedoms
26. Nye Jr, J. S .(۲۰۰۸) .Public diplomacy and soft power .*The annals of the American academy of political and social science* ۹۴- , (۱۰۹) ۹۴ , ۱۰۹
27. Pakaluk, M .(۲۰۰۵) .*Aristotle's Nicomachean ethics: An introduction* .Cambridge University Press.
28. Priego Moreno, A .(۲۰۲۰) .Qasem Soleimani: la muerte de la revolución iraní en el mundo árabe.
29. Richter, C .(۲۰۲۰) .Unambiguously ambiguous—a brief comment on the attack on General Soleimani .*JuWissBlog*.
30. Ronquillo Riera, Orlando Iván, Rously Eedyah Atencio González, Pamily Milagros Moreno Arvelo, Johanna Estefanía Álvarez Mendoza, and Cristina Miranda Loor Miranda .(۲۰۲۰) .La guerra civil en Siria y el asesinato de Qasem Soleimani en Irak, una perspectiva desde el derecho internacional .*Revista Universidad y Sociedad*. ۲۵۲-۲۵۶ ,

31. Rowe, C. J. (۲۰۰۲). *Nicomachean ethics*. Oxford University Press, USA.
32. Sofer, S. (۱۹۸۸). Old and new diplomacy: a debate revisited. *Review of International Studies*. ۱۴ (۳), ۱۹۵-۲۱۱.
33. Talmon, Stefan AG, and Miriam Heipertz. (۲۰۲۰). The US Killing of Iranian General Qasem Soleimani: Of Wrong Trees and Red Herrings, and Why the Killing May Be Lawful after All. *German Practice in International Law*.
34. Terry, G & Nikki, H. (۲۰۲۰). *Reflexive thematic analysis*. In Handbook of qualitative research in education. Edward Elgar Publishing.
35. Trubowitz, P. (۲۰۲۰). In killing Soleimani, Trump has chosen tactics over strategy in the Middle East. *USApp-American Politics and Policy Blog*.
36. Urmson, J. O. (۱۹۸۸). *Aristotle's ethics*. (جلد ۳۵) Oxford: Basil Blackwell.
37. Ward, L. a. (۲۰۰۱). Nobility and Necessity: The Problem of Courage in Aristotle's "Nicomachean Ethics". *American Political Science Review*. ۷۱-۸۳.
38. Zimmt, R" (۲۰۱۵). Portrait of Qasem Soleimani, comander of the Iranian Islamic revolutionary Guards Corps 'Qods Force, Instigator of Iranian Subversion and terrorism in the Middle East and around the Globe. ". *The Meir Amit Center for Intelligence*.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

